

Andere KIJK – 5 x liever niet met pensioen

Het akkoord is rond: de AOW-leeftijd wordt verhoogd tot 67 jaar. Heel Nederland lijkt te balen, maar is het wel zo fijn om vlot achter de geraniums terecht te komen? Een andere KIJK op pensioen.

Tekst: Anne Loyen

Gemiste capaciteit

'Soms mis je oudere werknemers met ervaring', is de slogan van de nieuwe commercial van een uitzendbureau. Daar schuilt een kern van waarheid in. Volgens Franz Josef Gellert, in 2010 gepromoveerd op het onderwerp, zouden managers oudere werknemers moeten laten samenwerken met jongeren, om zo de productiviteit te verhogen. "Ouderen presteren beter vanwege hun ervaring", aldus Gellert. De vooroordelen van veel werkgevers over oudere werknemers (traag, star, ziek, zwak, misselijk) zijn niet waar. Dat schrijft ook Erik Jan van Dalen, onderzoeker bij TNO Kwaliteit van Leven. Ouderen zijn ondanks hun lichamelijke beperking niet minder inzetbaar, ze zijn even goed in staat nieuwe kennis op te nemen en ze kennen geen hoger ziekteverzuim dan jongeren, zegt hij. Daar is Bert Ferwerda, directeur Human Resources bij IBM Nederland, het mee eens. "Het zijn doorgaans zeer ervaren medewerkers; je hebt bij wijze van spreken twee of drie jonkies nodig om ze te vervangen." Oudere werknemers zijn dus erg waardevol voor een bedrijf. Misschien is het tijd voor een nieuwe slogan: 'Doorwerken – omdat je het waard bent.'

Ongelukkig

Lang niet iedereen wordt blij van zijn pensionering. Sommigen vinden het zelfs een kwelling; zij voelen zich somber en ontredderd omdat ze geen draai kunnen geven aan hun nieuwe leven. Vaak komt dat doordat ze nooit hebben nagedacht over hun leven na hun 65ste. Johan Joosten, trainer van de cursus 'Pensioen in Zicht': "Ik denk echt dat het bestaat, een pensioendepressie. Veel mensen hebben zich totaal niet op die dag voorbereid." Terwijl juist die voorbereiding heel belangrijk is, blijkt uit een proefschrift van Hanna van Solinge over de effecten van vervroegde uittreding. Mensen die onverwachts met pensioen gaan, hebben daar moeite mee, vooral als het moment van pensionering veel afwijkt van het moment dat ze zelf in hun hoofd hadden. Dat ondermijnt het gevoel van controle, staat de gewenning in de weg en maakt ongelukkig. Kortom: bezint eer ge begint. In die extra jaartjes werken heb je daar alle tijd voor. En mocht je alsnog de pech hebben om na je (latere) pensionering depressief te worden, dan ben je wel mooi een paar jaar langer gelukkig geweest.

Slechter geheugen

Mensen die op latere leeftijd met pensioen gaan, kunnen dingen beter onthouden dan hun leeftijdsgenoten die eerder stoppen met werken. Met andere woorden: pensionering schaadt het geheugen. Dat is de conclusie van een studie uit 2010, waarin dertien Westerse landen met elkaar werden vergeleken. Gekeken werd naar de gemiddelde leeftijd van pensionering in het land, en de score van ouderen boven de zestig jaar op een geheugentest. Britse werknemers, die gemiddeld vanaf 65 jaar stoppen met werken, scoorden beter dan Duitsers en Fransen, die al eerder met

pensioen gaan. Amerikanen spanden de kroon: zij werken het langst en scoorden het best. Zou er dan toch waarheid zitten in de kreet use it or lose it ?

Niet gezond

Gepensioneerd zijn is ongezond. In 2005 bleek al uit een onderzoek bij Shell dat werknemers die met 55 jaar stopten met werken, eerder overleden dan mensen die tot hun 65ste doorwerkten. Griekse wetenschappers trokken in 2007 dezelfde conclusie: gepensioneerden hadden, in vergelijking met Grieken die nog werkten, 51 procent meer kans om te sterven. Ook een recente studie in Oostenrijk wijst in deze richting: voor elk jaar dat 50-jarige mannen eerder met pensioen gaan, daalt hun verwachte levensduur met 7,5 maand. Voor de slimmeriken die nu denken: ja logisch, mensen die later met pensioen gaan, zijn waarschijnlijk gezonder en worden sowieso ouder... daar is in deze studies rekening mee gehouden. Vooral in de eerste jaren na pensionering rijzen in Westerse landen de sterftcijfers de pan uit. Voor mensen die langer willen leven, zit er niets anders op dan langer aan de arbeid te blijven. Werken helpt bij het voorkomen van gezondheidsproblemen en als werkende mensen tóch ziek worden, herstellen ze sneller dan hun vroeg gepensioneerde lotgenoten. En – ook niet onbelangrijk – als je dan uiteindelijk op latere leeftijd met pensioen gaat, blijven deze voordelen van kracht.

Geldgebrek

Koningin Beatrix zei het al in haar troonrede van 2010: “Het Nederlandse pensioenstelsel is robuust in vergelijking met de stelsels van andere landen. Maar maatregelen zijn noodzakelijk, omdat de stijgende levensverwachting de pensioenuitkeringen onder druk zet.” In diezelfde toespraak kwam ook de verhoging van de pensioenleeftijd ter sprake: “Om volgende generaties na een werkzaam leven te verzekeren van een goed pensioen, ligt een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd in de rede.” Maar waarom moeten we dan langer doorwerken? Dat is eigenlijk heel simpel. Omdat we langer leven, maar nog steeds met 65 jaar stoppen met werken, krijgen mensen langer pensioen en stijgen de kosten van de AO W. Waar die nu nog 27 miljard kost, stijgen de kosten tot 47 miljard euro in 2040. Bovendien zijn er steeds meer ouderen (die dus langer pensioen krijgen) en steeds minder jongeren (om de AO W- en pensioenpremie te betalen). Nu staan er tegenover elke gepensioneerde nog vier werkenden, straks zijn dat er nog maar twee. En dus is er in de toekomst onvoldoende geld om alle pensioenen te betalen. Tenzij we natuurlijk alle- maal wat langer doorwerken – en dus langer premie betalen en minder lang pensioen vangen. Het alternatief (zonder centen achter de geraniums) is tenslotte ook niet aantrekkelijk.

Anne Loyen is gezondheidswetenschapper. Voor dit artikel raadpleegde ze de volgende literatuur:

> Susann Rohwedder en Robert J. Wilkins: Mental retirement Journal of Economic Perspectives (2010)

> Franz Josef Gellert: The role of age in workteam settings Ridderprint (2010)

> 'Pensioendepressie: het nieuwe taboe' TC Tubantia (21 maart 2008)

> Henk de Valk: Leefstijl maakt het verschil Tijdschrift voor Orthomoleculaire geneeskunde (2008)

> Hanna van Solinge: Studies on life after early retirement in the Netherlands Utrecht University (2006)

Kijk voor links naar meer informatie op www.kijk.nl/artikel/pensioen